

PRZECIWIW NIEPODLEGŁEJ POLSCE

Na początku czerwca rozpoczęła się decydująca ofensywa wojsk bolszewickich na Białorusi. Tym samym, już nie tylko polskie armie na południu, na Ukrainie, ale i na północy, zmuszone zostały do odwrotu. Dzień po dniu oddawane były nieprzyjacielowi kolejne miasta, a oddziały zmuszane były do opuszczania naprędce przygotowywanych pozycji obronnych na linii kolejnych rzek – Berezyny, Niemna czy Bugu. Nie wykorzystano także potencjału posiadanych twierdz – Grodna, Osowca czy Brześcia. Odległość czołowych dywizji czerwonoarmistów od Warszawy i Lwowa stopniowo malała.

OFENSYWA TUCHACZEWSKIEGO

Bolszewicki plan ofensywy zakładał oparcie własnego prawego skrzydła o przychylną bolszewikom Litwę i neutralne Prusy Wschodnie. Oddziały polskie miały zostać zepchnięte w bagna Polesia i tam zniszczone. Formację, która okrąży nieprzyjaciela i wychodzi na jego głębokie tyły, miał pełnić III Korpus Konny Gaj-Chana.

1 lipca – Zostaje utworzona Rada Obrony Państwa, która przejęła uprawnienia sejmu i rządu w zakresie prowadzenia wojny. Dzięki temu usprawniono działanie władz i rozpoczęto podnoszenie morale armii.

585 km

4 lipca – Lepel. Polskie oddziały znajdują się na froncie pod Leplem w odległości 585 km od Warszawy. Początek ofensywy.

6/7 lipca – Bolszewicy sforsowali Berezynę.

10 lipca – Premier Władysław Grabski na konferencji w Spa zgodził się na ustępstwa względem Ententy, w zamian za mediacje pokojowe z bolszewikami.

470 km

11 lipca – Mińsk. Plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu zakończony zdecydowaną porażką Polski.

12 lipca – Porozumienie litewsko-bolszewickie, które gwarantowało Litwie przyznanie Wilna.

14 lipca – Wilno. 385 km

16 lipca – Baranowicze. 350 km

17 lipca – Lida. Bolszewicy odrzucają brytyjską propozycję rozejmu i informują, że Polacy powinni osobiście o niego wystąpić.

19 lipca – Grodno. 245 km

MICHAŁ NIKOŁAJEWICZ
TUCHACZEWSKI

ROSZCZENIA PAŃSTW ENTENTY W SPA:

- Oddanie Wilna Litwie.
- Wycofanie wojsk polskich na Linie Curzona.
- Zrezygnowanie z plebiscytu na rzecz decyzji Rady Ambasadorów w sprawie Śląska Cieszyńskiego, Spiszu i Orawy.

PRZECIWNICY

Bolszewicy
Front Zachodni
120 000

Polacy
Front Północno-Wschodni
69 000

22 lipca – Polska zwraca się bezpośrednio do rządu radzieckiego z propozycją rozpoczęcia rokowań.

23 lipca – Bolszewicy forsują Niemen.

24 lipca – Wołkowysk. 250 km

25 lipca – Do Warszawy przybywa misja aliancka Wielkiej Brytanii i Francji. Oba państwa nie udzieliły jednak pomocy wojskowej – odmówiły wyekspediowania zarówno żołnierzy jak i instruktorów.

27 lipca – Osowiec. 175 km

28 lipca – Białystok.

29 lipca – Bielsk Podlaski. 155 km

NA WOŁYNIU I PODOLU

Przez cały czerwiec oddziały Frontu Ukraińskiego znajdowały się w odwrocie. Na stanowisku dowódcy frontu gen. Antoniego Listowskiego zastąpiono gen. Edwardem Śmigłym-Rydzem. Największym zagrożeniem dla Polaków i wspierających ich Ukraińców pozostawała 1 Armia Konna, która parła na zachód, w kierunku Lwowa.

Józef Piłsudski planuje koncentrację oddziałów wokół Brześcia i przejście do kontruderzenia na flankę nacierających wojsk Tuchaczewskiego. W tym celu potrzebuje przetransportować wybrane oddziały z Wołynia. Plan ten pokrzyżował szybki upadek Twierdzy Brześć.

1 sierpnia – Brześć. 185 km

3 sierpnia – Łomża. 125 km

4 sierpnia – Ostrołęka. 100 km

5/6 sierpnia – Józef Piłsudski decyduje się na odwrót wojsk znad Bugu w kierunku Warszawy.

W CIĄGU MIESIĄCA ARMIA
CZERWONA POKONAŁA
PONAD 500 KM DOCIERAJĄC POD
WARSZAWĘ

ODDZIAŁY LINIOWE
LICZĄ JUŻ TYLKO

42%
STANU Z LIPCA

ŻELAZNA 18 DYWIZJA PIECHOTY

Od końca czerwca, przez cały lipiec, aż do początku sierpnia, 18 Dywizja Piechoty wypełniała rozkaz pościgu za 1 Armią Konną i powstrzymywania jej marszu na zachód. Słabsza liczebnie i zdecydowanie mniej mobilna formacja była w stanie skutecznie stawić czoła przeciwnikowi w wielu bitwach i potyczkach.

POLACY ROZPOCZĘLI PRZYGOTOWANIA STOLICY DO OBRONY

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Krakowie

BIBLIOGRAFIA

- Adam Przybylski, *Wojna polska 1918-1921*, Warszawa 1930.
- Aleksander Smolński, *Działania zbrojne podczas wojny polsko-sowieckiej (styczeń 1919 r. – październik 1920 r.)*, [w:] *Wojna o wszystko. Opowieść o wojnie polsko-bolszewickiej 1919-1920*, red. Witold Sienkiewicz, Warszawa 2010.
- Antoni Czubiński, *Walka o granice wschodnie Polski 1918-1921*, Opole 1993.
- Franciszek Adam Arciszewski, *Studia taktyczne z historii wojen polskich 1918-1921*, Tom II, Ostróg – Dubno – Brody, *Walki 18 Dywizji Piechoty z konną armią Budionnego (1 lipca – 6 sierpnia 1920)*, Warszawa 1923.
- Lucjan Żeligowski, *Wojna 1920 roku. Wspomnienia i rozważania*, Warszawa 1990.
- Waldemar Brenda, *Polska czy Prusy Wschodnie? Przegany plebiscyt*, „Biuletyn IPN” nr 5 (162), maj 2019.